

54 Gelukkigen

Arjen Davidse zat drie jaar in de commissie van het TAX-fonds, dat de kwaliteit van Nederlandse videoclips wil verhogen. Is dat gelukt? Een paar conclusies.

Door Arjen Davidse

Vier jaar geleden schreef ik met Tweede Kamerlid Arda Gerkens (SP) een 'pop-nota', die in de Kamer werd ingediend. Het stuk, gebaseerd op het Canadese Factor-model, was een plan voor een breed nieuw programma, dat popartiesten zou ondersteunen bij plaatopnames, live-tournees, videoclips, internationale residency-programma's, et cetera. De ambitie spatte er van af. De hele popsector zat op de publieke tribune op de dag dat de Kamer het plan met de staatssecretaris – op dat moment Medy van der Laan – besprak. De staatssecretaris ging helaas niet mee in alle ambities. Er was geen budget beschikbaar. Maar als een konijn uit de hoge hoed komt Van der Laan echter met het plan voor een videoclipfonds, dat zal worden opgezet met een tweetal fondsen waar de popsector nog nooit van heeft gehoord: BKVB en Stifo. Beeldende Kunst en Omroepproducties? In verwarring en achterdocht wordt het nieuws ontvangen. Snappen die *highbrow* artistiekelingen bij die Fondsen eigenlijk wel hoe de *low key* popsector in elkaar zit?

Zevenhonderd aanvragen

Waarschijnlijk vanwege mijn eigen grote mond wordt mij door Lex ter Braak, directeur Fonds BKVB, gevraagd mijn verantwoordelijkheid te nemen en toe te treden tot de eerste commissie van het TAX-clipfonds. Mijn zittingsperiode zit er nu op: drie jaar ben ik commissielid geweest. Zesendertig keer ontving ik post, met gemiddeld twintig aanvragen van ieder zo'n twintig pagina's. Plus bijlagen. Bij elkaar een kleine 15.000 pagina's. Plus de ruim zevenhonderd bijbehorende audio-CD's en DVD's, veelal in de meest ongelukkige zelfbrand-kwaliteiten...

Alle ruim zevenhonderd aanvragen werden in de commissie besproken,

gewogen en beoordeeld. Resultaat na drie jaar: 54 gehonoreerde videoclips. Minder dan 8% van de ingediende verzoeken. Ik weet niet of dat laag is. Het lijkt me wel. Tegelijkertijd werd het beschikbare budget wel elk jaar netjes voor de volle 100% besteed: in drie jaar bij elkaar ongeveer een miljoen euro, oftewel een kleine 20.000 euro per videoclip. Me dunkt: een serieus budget voor een mooie videoclip, hoger dan de gemiddelde Nederlandse platenmaatschappij ooit van zins zal zijn geweest te besteden aan één enkele clip. Maar goed, daarom was het niveau natuurlijk ook altijd – met de nodige welwillendheid – 'matig' te noemen – die enkele positieve uitschieter uitgezonderd. En daarom werd tenslotte ook dit fonds in het leven geroepen. Met als doelstelling: 'de kwaliteit van Nederlandse videoclips een impuls te geven en de samenwerking tussen beeldmakers en (pop) artiesten te stimuleren en te versterken'. En is dat gelukt? Daarover zeggen bovenstaande cijfers natuurlijk niets. Wat valt er te zeggen over die 54 clips en hoe verhouden die zich tot de totale clipproductie in Nederland in die zelfde drie jaar? Een paar conclusies.

Club van 54

De 54 dankzij TAX tot stand gekomen clips zijn uiteraard niet de enige clips die de afgelopen jaren zijn verschenen – verre van, waarschijnlijk. Sterker nog, een heel groot deel van de afgewezen 650 clips is uiteindelijk toch gewoon gemaakt, blijkbaar alsnog anderszins gefinancierd. Wel is praktisch elke clip die er de afgelopen jaren in artistieke zin meer dan gemiddeld toe deed, 'er eentje van TAX'. Deze Club van 54, of althans het meer geslaagde deel daarvan heeft daarom een aantoonbaar positief effect gehad op de gemiddelde kwaliteit

van de Nederlandse clip gedurende de afgelopen drie jaar. Waarmee voorzichtig kan worden geconcludeerd dat het doel bereikt is. Punt.

Maar er is meer over te zeggen.

Is het gemiddelde artistieke niveau van de 54 clips dan weliswaar beargumenteerbaar hoger dan wat er daarvoor, en tijdens de afgelopen drie jaar buiten TAX om is verschenen, het aantal echte uitschieters is uiteraard veel lager dan 54. Wat dat betreft kan er gesproken worden van een – gelukkig – klein aantal simpelweg mislukte TAX-clips, een groot contingent redelijk aan de verwachtingen voldoende clips (maar echt wild-enthousiast word je er nou ook weer niet van...), een uiteindelijk toch nog heel behoorlijk aantal positieve verrassingen, tot zelfs diverse absolute juweeltjes met wellicht zelfs eeuwigheidswaarde.

Kamervragen

Dat begon al snel, met één van de eerste gehonoreerde clips, *A Good Year For The Robots* van regisseurs Wouter Stoter en Daniel Bruce, voor de band Coparck. Deze clip, in feite een soort minispeelfilm, valt al gauw internationaal op en verdient verschillende nominaties en prijzen op film- en videofestivals rond de wereld. Dat succes wordt later nog eens fors overtroffen door de clip *Grip* voor de band zZz, gemaakt door Roel Wouters. Deze clip wordt wereldwijd overladen met positieve kritieken en wint diverse prijzen. Uiteindelijk koopt een autofabrikant zelfs het concept voor de clip van Wouters en maakt een bijna identieke remake als commercial voor een nieuw type auto.

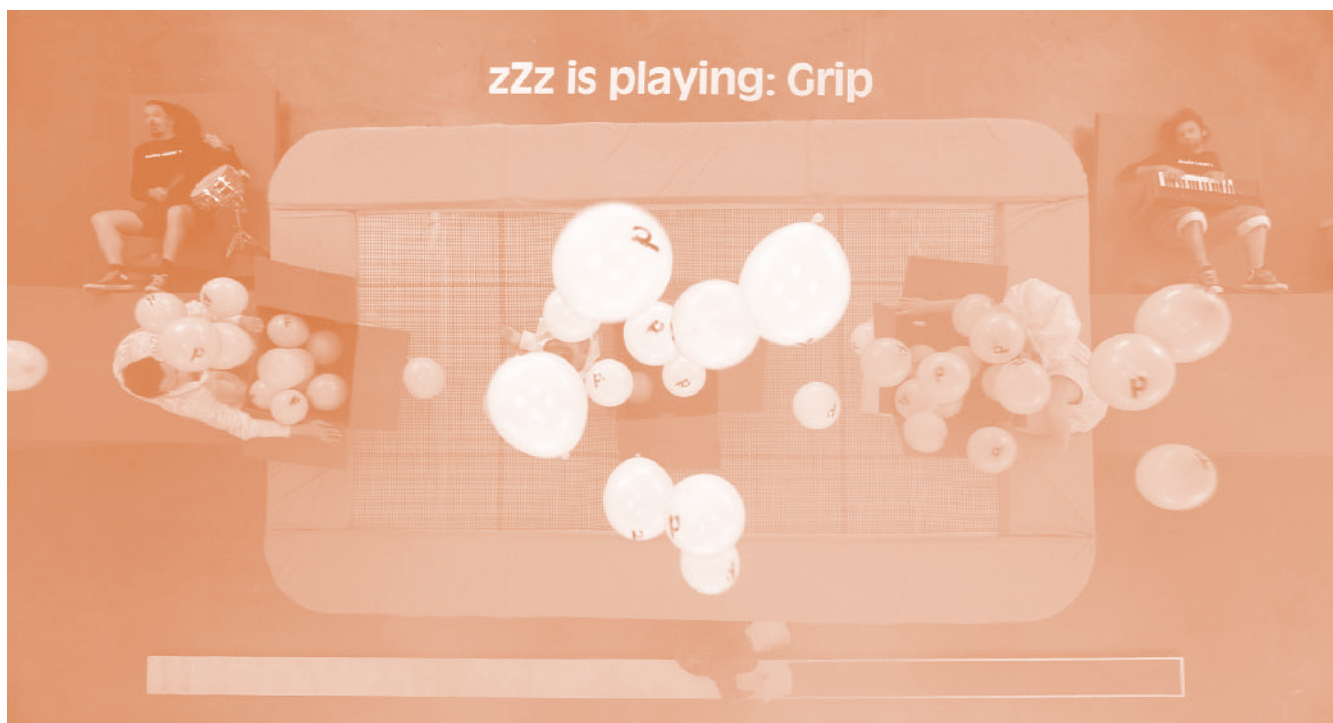
Clips als *Het Land Van...* van Salah Edin, gemaakt door Eelko Ferwerda (kamervragen door de SGP!), *Money in the Bag* van Kraak & Smaak, door

Ghost Trucker – Under The Stars

Racoon – Clean Again

André Maat en *Modern World* van Anouk, door Melina Matsoukas (in de US opgehemeld door Amerika's meest toonaangevende 'blogger' Perez Hilton, wat voor beide artiesten uiteindelijk een enorme publicitaire steun in de rug blijkt) veroorzaken om wellicht andere dan artistieke redenen ook flink wat reuring. Altijd leuk...

Wat te zeggen van de clips die weliswaar fantastisch mooie pareltjes geworden zijn, maar die de anonimiteit helaas toch nauwelijks weten te ontstijgen? Voorbeelden hiervan zijn *White Swan* van Lolly Jane Blue, door Sil van der Woerd, en *No Place Like Home* van Thee Wreckers, door Rosto. Je zou willen schreeuwen: "Bekijk die clips toch alsjeblieft!" – wat dus kan, via www.videoclipfonds.nl.

Scoutingclips

Dan zijn er nog de zogenaamde 'scouting'-clips: clips waarvoor niet een aanvraag bij de commissie werd ingediend, maar die het resultaat zijn van het initiatief van één van de commissieleden, om doelbewust een tot de verbeelding sprekend artiest en een potentieel interessante clipmaker met elkaar in contact te brengen, in de verwachting dat daar iets bijzonders uit zal ontstaan. Deze clips leiden eigenlijk nooit tot een doorsnee-clip: het resultaat is vrijwel altijd bijzonder – *Grip* van zZz is de allereerste scoutingclip – ofwel het project loopt uit op een jammerlijke mislukking dan wel een knallend conflict. In dat geval was de geforceerd tot stand gebrachte combinatie van twee vaak (te) grote ego's – zowel artiest als clipmaker – kennelijk te veel van het goede. Een voorbeeld hiervan is de door beeldmaker Remco Schuurbijs voor Aux Raus gemaakte clip, waarvoor hij minutieus, tot in Noord-Korea toe (!), beelden schiet van allerhande zogenaamd communistische architectuur, waarna later ook nog eens bij elkaar vele honderden uren beeldanimatie volgen. Aux Raus distantieert zich echter van het eindresultaat, als gevolg van de nodige miscommunicatie tussen artiest en maker. De clip verdwijnt letterlijk in de prullenbak. Een gemiste kans – de clip is nog altijd te zien via de site van het videoclipfonds en via YouTube.

Risicovol

Samenvattend kan gezegd worden dat dit soort clips weliswaar risicovol zijn, maar ook vaak leiden tot de meest bijzondere resultaten. Wel zijn ze frustrerend, tijdrovend, makkelijk mislukkend en vaak ook extra duur, omdat er nu eenmaal geen andere externe financiers bij betrokken zijn. In mijn drie jaar TAX-fonds zijn er uiteindelijk niet meer dan tien van dergelijke projecten daadwerkelijk voltooid.

De TAX-clips zijn te bekijken op www.videoclipfonds.nl en YouTube. Deze zomer waren er presentaties van de clips tijdens onder meer Lowlands en het ASZUIDAS Urban Screen Festival. Ook het Shoot Me Film Festival, van 15 t/m 25 oktober in Den Haag, vertoont enkele TAX-clips.

Overigens blijken de TAX-clips door de jaren heen niet vanzelfsprekend de meest succesvolle, in de zin van het aantal YouTube-hits en de mate van roulatie op de bekende clipkanalen. Diverse hiphop-clips, maar ook de clip van gelegenheidsduo Armin van Buren en Within Temptation-zangeres Sharon den Adel, bereikten in de afgelopen jaren uiteindelijk onvoorstelbaar hoge aantallen 'hits', zonder dat TAX daar ook maar enige betrokkenheid bij heeft gehad, of althans: niet in positieve zin. Genoemde clips werden namelijk in eerste instantie wel bij het fonds ingediend, maar door de commissie afgewezen. Om artistieke redenen wel te verstaan, en niet vanwege hun zogenaamde hitpotentie...

De grootste winst

Wie zijn dan uiteindelijk die 54 gelukigen geweest? Wat is daar nog aan analyse op los te laten? Opvallend is de ongelofelijke diversiteit aan artiesten: van volstrekt onbekend en obscuur tot nationale rockdiva Anouk; maar ook van hiphop, dance, pop, rock, folk, singer-songwriter tot uiterst ondefinieerbare kunstmuziek. Zelfs de grootste criticaster zal na bestudering van de lijst van met een clip gehonoreerde artiesten moeten toegeven dat vrijwel elke popartiest die er de afgelopen jaren in Nederland een beetje toe deed vertegenwoordigd is. Voor mij persoonlijk, vanwege mijn achtergrond in diezelfde popsector, is dat wel de grootste winst, en daarmee een meer dan bevredigend antwoord op mijn aanvankelijke angst dat dit fonds wel eens ver af zou kunnen staan van de popmuziekrealiteit van alle dag. Dat is allerm minst het geval gebleken: het TAX-fonds heeft clips mogelijk gemaakt die er in de popsector absoluut toe doen, die wezenlijk hebben kunnen bijdragen aan de huidige bloeiperiode van de Nederpop in al haar genres en stijlen. Waarvan akte.

Zorgelijker is het als je kijkt naar de lijst gehonoreerde beeldmakers. Hier is de eenvormigheid helaas veel groter: de meesten waren van origine sowieso al videoclipmaker en zijn dus niet zozeer

een vernieuwing en verrijking voor de discipline. Zij hebben eens met een wat ruimer budget mogen werken, ook mooi – maar we hadden toch gerekend op wat meer fris bloed: beeldend kunstenaars, speelfilmregisseurs, anderszins (audio) visueel gerichte artiesten. Het is er in de eerste drie jaar, ondanks diverse acties om toch wat meer los te krijgen, nog in onvoldoende mate van gekomen.

Tenslotte

Wat is er verder te memoreren? De vele prachtige discussies. De hilariteit toen de al voorspelde aanvraag voor een schaamteloze 'blote tieten en snelle auto's'-clip daadwerkelijk voor ons lag. Het zou zeker niet de laatste cliché-op-cliché-aanvraag zijn. Soms moedeloos makend, vaak een vrolijke noot. Legendarisch was ook de terugkerende discussie over 'de platenmaatschappij'. In de ogen van commissieleden die wat verder afstonden van de popmuziekrealiteit waren het veelal dubieuze, commerciële molochten, met rijkbetalde patsers in dure auto's, die zich te buiten gingen aan sex 'n' drugs 'n' rock 'n' roll... Waarop ik moest uitleggen dat platenmaatschappijen in Nederland, zeker die waar Nederlandse artiesten op aangewezen zijn, vaak niet meer zijn dan eenmansbedrijfjes van gedreven muzikfreaks, die de eindjes aan elkaar weten te knopen door naast het uitgeven van mooie plaatjes er ook een fietskoerierbedrijfje op na te houden. Toen dat tot de gehele commissie min of meer was doorgedrongen, was er gelukkig wat meer begrip voor de vaak bedenkelijk lage 'eigen bijdrage' op het aanvraagformulier.

Een slotopmerking betreft diezelfde platenmaatschappijen, waar het vertrouwen in het TAX-fonds fors lijkt te zijn afgenomen, door de 92% afwijzingen ("Ik kan indienen wat ik wil, maar alles wordt door jullie standaard afgewezen!").

Hier moet heel helder en duidelijk en met grote nadruk opnieuw worden gesteld dat er bij het TAX-fonds maar één criterium is dat werkelijk hout snijdt bij de beoordeling: kwaliteit, kwaliteit, kwaliteit. Als bij toekomstige aanvragers vaker de ambitie zou blijken om serieus boven het maaiveld uit te treden, als de beeldmakers ook eens buiten de bekende kringetjes gezocht zouden worden – dan kan er in de toekomst nog heel veel meer moois uit het TAX-fonds verwacht worden.

Arjen Davidse is senior projectleider beleid bij Muziek Centrum Nederland.